

רחל נריה

מול מבוכת המתירנות

ספרית בית־אל

הספר מפורסם באתר דעת ברשות הגב' רחל נריה

מהדורה שביעית 1994 – תשנ"ה

PRINTED IN ISRAEL

חשמ"ט – 1989

כל הזכויות שמורות
לספריית בית-אל, הוצאה לאור בע"מ
בית-אל, ד"נ מזרח-בנימין 90300

תוכן העניינים

- 11 מבוא / על כורח החינוך לחיי משפחה
- 15 חלק א': מבוכת המתירנות
- 17 ההפרדה בין המין לנישואין
- ההתבגרות המתמשכת; ניכורו של האדם וכדידותו; לא "פרו ורבו" בלבד; הכוונה ברורה – חיונית; לא די בכשלות גופנית; ההשלכות על חיי המשפחה בעתיד; המשפחה האידיאלית – אתגר.
- 23 חלק ב': שנים של הכנה לעתיד
- 25 בין הורים לילדיהם המתבגרים
- הפער בין ההתבגרות הביולוגית לבין ההתבגרות החברתית; הפער בין ההתבגרות האינטלקטואלית להתבגרות הנפשית; בגרות נפשית מהי; מתח ביחסי הורים-ילדים.
- 31 ההתבגרות הגופנית-מינית
- התפתחות הבת; התפתחות הבן; דחפים; מיניותן של הבנות; הדרך הארוכה והקשה.
- 37 התערערות היסודות הישנים
- תרבות הבידור יוצרת מושגים מסולפים.
- 40 חינוך בעולם טכנולוגי מתירני וחומרני
- השפעתם של אמצעי התקשורת; המחשת האלימות; עיוות מושג האהבה; היופי כערך עליון; ערעור הנורמות המקובלות.

44 **"בינו לבינה" בגיל ההתבגרות**
 אידיאולוגיה של תענוג והנאה; "חברות" בגיל העשרה; חברות
 "אפלטונית"; המשבר שבניתוק; חוסר הבטחון של המתבגר;
 חברות עלולה להתפתח; על המניעים ליצירת "חברות";
 אהבת נעורים.

51 **ה"חברות" בחברה הדתית**
 החינוך בפנימיות הישיבות והאולפנות.

54 **"שמורנה על עצמכן!" / שיחה עם בנות מתבגרות**
 בתיכון מקצועי
 בימינו הצרכים מרובים; נישואין דורשים כגרות נפשית; נישואין
 פירושם דאגה ואחריות; שאלות ותשובות בעקבות ההרצאה;
 האשה הגרושה; הסכנות שבחברות בגיל צעיר; שאלות נוספות;
 חברות מוכרחה להסתיים; אם ההורים מתנגדים לקשר.

67 **סוד החיוך והמעשה הטוב / שיחה בתיכון דתי לבנות**
 היופי האמיתי; "כמים הפנים לפנים".

71 **מכתב לבוגר תיכון דתי**
 לקראת גיוס; תפקידו של בית הספר; הצעה לתכנית לימודים.

78 **שאלות ותשובות**
 יחס ההלכה לחברה מעורבת, הפעילות כתנועת "בני-עקיבא";
 גישתם של הבנים; אהבה בגיל צעיר; איך לנהוג כשבת נמצאת
 בסביבה חילונית; הכדלי רמות בדתיות; מגע ידים בין חברים;
 נתינת יד לחבר רציני; טבילת בת בימי נעוריה; נגיעה מתוך
 יחס חברי; התחברות עם חילוניים כדי לקרובם לדת; איך
 להישאר "יוצאת דופן", ריקודים מעורבים; ערכה של
 "החברות"; המגבלות שיש לשים לחבר; "חברות" בגיל מבוגר
 יותר; פורנוגרפיה; גיוס כנות; יחסים מתוחים עם ההורים

93 חלק ג': יעודה ומעמדה של האשה בישראל

95 על מעמד האשה / ראיון שנערך בטלוויזיה

99 חינוך הבת בימינו / הרצאה בפני מפקחים בחינוך המ"ד

מושג המשפחה איננו מובן מאליו; האמנם המשפחה מתה; הגישה המודרנית; שיוויון לעומת קיפוח; סירים, ספונג'ה, חיתולים; הבעל הממשיך "להתקדם"; מסקנותיו המוטעות של הנוער; לחנך לאימהות; "התא הראשוני של האומה"; הדרך אל האושר; עבודה בבית ומחוץ לבית; עקרת הבית — "עיקרו של הבית"; כיצד מקימים בית יהודי נאמן; "בת ישראל כשרה".

שמחת "שעשני כרצונו" / הרצאה בסימפוזיון על

114 המשפחה היהודית

שיוויון ושוני; הסיפוק שביצירה; מנטאליות נשית לקויה; "המין החזק"; רגש האשמה של האם העובדת; החינוך זקוק לאמו; עבודה בשתי "חזיתות"; כאשר האשה "חייבת" לצאת לעבודה.

123 ייעודה של המשפחה היהודית בחברה

הנוער המודרך על-ידי יצריו; הזכות לחנך; מוכרחים לומר להם: "לא!"; דור מסוכן לחברה; הקשר — גופני ורוחני כאחד.

130 המשפחה המודרנית והבית היהודי / שיחה באולפנא לבנות

מכונית פרטית — או ילד נוסף; ראיית האהבה כמטרה לעצמה; אמהות מתלבטות; הילדים הם התוכן; בטחון עצמי או "עשיית רושם"; סוד השלווה הנפשית.

136 אמהות בישראל / הרצאה בכנס העולמי של "מורשת בית-סבא"

האמהות — שותפות לייעוד; מבחן החסד של רבקה; רבקה אמנו, ממשיכת דרכה של שרה; הכרת הייעוד; האמהות: דמויות להזדהות; מידת החסד.

- 143 **חלק ד': בחירת בן־זוג**
 הימצאותה של הבת בחברה חיצונית; שאלת הייחוד והחברות
 המתמשכת; בחירה נכונה; אהבה נכזבת; שלטון ההגיון על
 הרגש; כיצד להכיר את בן הזוג?; "ברוגז".
- 150 **"דור הכיפות הסרוגות" ושידוכין**
 קשיים ביצירת קשר; פתיחות כללית; התגברות על המעצורים;
 ההחלטה להתחתן.
- 156 **כיצד מחליטים**
 נישואין הם תהליך; לאהוב פירושו להעניק; התמודדות בחיי
 היום־יום.
- 160 **השפעת בית ההורים על ציפיות בן / בת הזוג**
- 162 **בחירת בן זוג / ציפיות לעומת מציאות**
- 164 **על האהבה הרומנטית / מדברי פרופ' דרייקורס וד"ר ג'קסון**
- 166 **בשלות לנישואין / הרצאה באוני' בר־אילן**
 זהירות בהחלטות.
- 171 **מהו יסוד הנישואין?**
- 172 **פניה אל הזוג הצעיר**
- 176 **תשובות לשאלות בנושא: בחירת בן־זוג**
 הצלחה בנישואי "שידוכין"; היכרות בעזרת שידוך; התייעצות
 עם אחרים לפני ההחלטה הסופית; בחור דתי, שאינו מוכן
 לשמור על טהרת המשפחה; אהבה ממבט ראשון.
- 181 **עוד שאלות בענייני שידוכים**
 נישואין עם ה"משודך" הראשון; "אהבה ראשונה" ומה
 שאחריה; נישואין עם בחור חילוני.

- 185 "נישואי נסיון" ו"טהרת המשפחה"
- 187 **חלק ה': נישואין של אושר**
 יסוד האושר — באדם עצמו ובביתו; בעיית המשפחה המודרנית; "האהבה" המודרנית — צמצום מושג האהבה; האופי חשוב מן היופי; אהבה היא כבחינת פרח ענוג; לא טוב היות האדם לכדו; הנישואין — ברית קודש; הגנה נחלת ה' בנים; במשפחה המודרנית הבית מתרוקן מתוכנו; זכו — שכינה ביניהם...; מהו הוסת?; מבט אל דיני הטהרה; היסודות הרפואיים; היסודות הפסיכולוגיים; חיי אישות בימי נידה; מחזוריות הגאות והשפל; שמירת דיני הטהרה בבית היהודי; נקי יהיה לביתו; חשיבותה של ההסתגלות ההרדית; התינוק שהורתו בקדושה; יש ללמוד הדינים עם אשה נשואה; קיום הדינים בגלל ציווי הבורא.
- 208 **מושגים בהלכות טהרת המשפחה**
 מהי נידה; התנהגות שבין איש לאשתו בימי נידתה; הפסק טהרה; שבעה נקיים; ההכנות לטבילה; מהו מקוה; הטבילה.
- 213 **תשובות לשאלות בנושא: חיי הנישואין**
 חבישת פאה נוכרית; אי התאמה מינית כגורם לגרושין ובגידות; קושי בשמירת טהרת המשפחה; שאלת רב בעניני טהרה; תכנון משפחה; אמצעי מניעה; הפלות מלאכותיות; העברת חפץ לידי נידה; השפעת הבית על עיצוב השקפת הילדים; "הסברה מינית" לילדים — מתי, וכיצד?.
- 223 **חלק ו': יצרים, צרכים וערכים**
 הרעב ביהדות; המין; המין והמשפחה; טוהר במשפחה.
- 233 **חלק ז': "מדוע לא"**
 משפחה — או בדידות?; יחסי אנוש — מרכיב חשוב בחיי

הנשואין; השפעת התקופה שלפני הנישואין על חיי הנישואין;
סיבות טובות.

240 מוכאות ממקורות שונים

מסחורו של המין; יש ללמוד משמעותה של האהבה;
התאהבות ואהבה; האידיאל של "פלייבוי"; הכורח
בהתמודדות; הפער שבין הכשלות הגופנית לכשלות הנפשית;
"חברות קבועה" בין נער ונערה; התעוררות הליבידו של הבת;
המניעים לקירבה; השלכותיה השליליות של ההתנסות המינית;
תוצאות הניתוק – סבל; תדמית עצמית שלילית; רגשות
אשם; קרום הבתולין; המוסר הכפול והמשולש; ההשלכות על
יציבות המשפחה; התפתחות האהבה; האהבה בגיל צעיר הינה
פיזית; שלילת האנושיות מן האהבה; שואה פסיכולוגית;
השפעה על התפתחות האופי; ידידות לפני הנישואין.

264 חלק ח': תגובות בעל-פה ובכתב

מה באמת צפוי לך, ילדתי, בשנות האלפיים?; על תמונות
הפרסומת בתחנות האוטובוסים; מה רוצות הבנות באמת;
להמשיך להיות ידידים; כאשר מטרםם כנה וטהורה...; על
"התאמה מינית" (שאלה של חייל); גם לגבר אסור לנאוף;
חינוך לשפה נקיה; על "אהבה חפשית"; "זאב גלמוד"; לא
מין בלבד (מכתב לדרורית); לגלות את רחשי הלב; המשפחה
והג'ונגל; מכתב מחאה מ"אולימפוס הצניעות".

על כורח החינוך לחיי משפחה

(מבוא)

החינוך לחיי משפחה בימינו הוא עניין פרוכלמטי, שכן החברה מקרינה מסרים מנוגדים: מצד אחד גדלים בני הנוער במשפחותיהם במסגרת של נישואין מוכרים, ואילו מצד שני הם מופגזים על-ידי הרחוב, ובאמצעות התקשורת הכתובה והמשודרת, בהתפעלות ובהערצה כלפי ענייני מין ואהבה שאינם מוגבלים במסגרת הנישואין דוקא ואף מופיעים, לפעמים, כאנטיתזה לנישואין.

אנחנו מדברים על "אהבה ואחווה ושלוש ורעות" במסגרת המשפחה לאורך ימים ושנים, על מערכת של קדושה, של רוממות, של התייחסות אל בן/בת הזוג כאל אישיות שלמה, גוף ונפש גם יחד, שהמייחד אותה הוא "מותר האדם" שבה. אנחנו מדברים על הבית כעל קן משפחתי בו מגדלים את הדורות הבאים, ואילו הרחוב המודרני עוסק "בר" ו"בה", "הוא" ו"היא", שר שירי תהילה לאהבה הארעית שביניהם ולהתרגשות הרגעית שאין בה שום אחריות ושום המשכיות, או יציבות. פעם דובר על "אהבה לנצח", ואילו כיום מדברים על "אהבה עכשיו".

התוצר של גישה זו הוא עולם של טרגדיות אנושיות, של ציפיות שלא נתמלאו, של משפחות שנהרסו ושל ילדים, הגדלים במשפחות חד-הוריות.

בעולם המערבי מתגרש כיום כל זוג שני (!) מכיון שכבר בגיל הנעורים, עקב המתירנות וחוסר תשומת הלב לפיתוח אישיות חיובית ומידות טובות, נהרס המנגנון הנפשי המאפשר לשני בני אדם לחיות יחד ולהקים משפחה באוירה של אהבה מתמשכת ושיתוף פעולה הדדי.

כדי למנוע מצב זה, יש להתמודד עם הבעיות כבר בגיל צעיר, בגיל הנעורים, הגיל בו מתעצבת האישיות ומתגבשת יכולתה לחיות חיי משפחה, בעתיד.

א. על-ידי חינוך ליחסי אנוש.

ב. על-ידי חינוך להתרחקות מגירויים, לימוד השליטה העצמית והפנמת העמקת ההרגשה לקראת יצירת הקשר עם בן/בת הזוג האחד והיחיד והקבוע.

הקושי שלנו, כמחנכים, נובע מהיותנו מורגלים בצניעות טבעית הגורמת לנו לחוש אי-נעימות בעת שאנו עוסקים, בגלוי, בבעיות המתירנות – דבר הגורם לנו להעלים עין מבעיות אלה. לכאורה אף "היתר" יש לנו לכך, באזהרה "אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ" (שיר השירים).

נדמה לנו, כאילו עצם הדיון במתירנות הוא המעורר ומגרה את היצרים. ואולם לאמיתו של דבר הגירויים מבחורץ הם כה רבים, בימינו, שאין אנחנו מוסיפים עליהם אלא, בדרך כלל, עושים להקלת המבוכה ולמניעת תופעותיה ההרסניות.

הבנת הכורח בהתמודדות גלויה והעידוד ששאבתי מתוך המגע הקרוב עם בני נוער מסוגים שונים, בכל פינות הארץ, חיזקו אותי בהחלטה לפרסם ספר זה.

הספר הוא סיכום עבודתי בחינוך לחיי משפחה במשך עשרות שנים וכולל את עיקרי הרעיונות בצורות שונות:

א. דברים שהובאו כפי שנאמרו בשיחות בעל-פה ובתשובות לשאלות שנשאלו בעת ביקוריי במוסדות חינוך שונים;

ב. תוכנן של הרצאות שהרציתי במסגרות כמו: הסימפוזיון העולמי לחינוך מיני, כנסים בנושא החינוך המיני בישראל, ימי השתלמות למורים ולמחנכים במשרד החינוך הכללי והממלכתי-דתי ועוד;

ג. מאמרים העוסקים בהתמודדות עם המתירנות. חלקם פורסם, בעבר, בכתבי עת שונים.

ד. תגובות בעל-פה ובכתב לדברים שמצאתי לנחוץ להביע לגביהם את ההשקפה המיוסדת על גישת היהדות.

אני תפילה, שבעזרת ה' יהא בדברים אלה כדי להכשיר את הלבבות הצעירים לקראת בניין חיי משפחה בריאה, יציבה ומאושרת כמיטב מסורת הבית היהודי.

רחל נריה

שלמי תודה להוצאת בית-אל על הטיפול המסור והמזורז בהדפסת הספר בצורה נאה ולרבנית אמונה אלון תח', אשר עיבדה חלק מן השיחות למאמרים ואף ערכה את הספר מבחינה לשונית. כולם יעמדו על הברכה.